

**EUGEN J. PENTIUC**

## IISUS MESIA ÎN BIBLIA EBRAICĂ

Traducere din limba engleză de Petronia Petrar  
în colaborare cu autorul

**BASILICA**  
București – 2016

## Cuprins

---

Abrevieri .....	15
Nota autorului .....	17
Prefață .....	19

## PARTEA A

### MESIA CEL CĂZUT

I. TREI TREPTE ÎN PLĂSMUIREA OMENIMII .....	31
<b>1. Prima treaptă: omenimea ca reflectare sau chip al lui Dumnezeu celui în Treime</b> .....	32
(1) Unitate în diversitate ( <i>Fc 1, 26-27</i> ) .....	33
(2) <i>Suflarea vie</i> a lui Dumnezeu ( <i>Fc 2, 7</i> ) .....	39
<b>2. A doua treaptă: replăsmuind chipul omenimii</b> .....	44
(1) Un ajutor ca <i>opus</i> al omenimii ( <i>Fc 2, 18</i> ) .....	45
(2) Jocul de-a Dumnezeu ( <i>Fc 2, 19-20</i> ) .....	47
(3) Un ajutor dinăuntru omenimii ( <i>Fc 2, 21-22</i> ) .....	51
(4) Identitatea bărbatului ( <i>Fc 2, 23</i> ) .....	54
<b>3. A treia treaptă: redobândirea unității omenimii</b> .....	55
Făcuți unul pentru celălalt ( <i>Fc 2, 24</i> ) .....	55

<b>II. OSCILÂND ÎNTRE VIAȚĂ ȘI PUTERE .....</b>	<b>58</b>
<b>1. Ademenirea lui Dumnezeu .....</b>	<b>58</b>
(1) O grădină, o stepă și haos ( <i>Fc 2, 8</i> ) .....	58
(2) „Pomul vieții în mijlocul grădinii și pomul cunoașterii binelui și răului...” ( <i>Fc 2, 9</i> ) .....	59
<b>2. Sentimente ambigue .....</b>	<b>60</b>
(1) Fericire și nesiguranță în grădină ( <i>Fc 2, 15-17</i> ) .....	60
(2) Înșelăciunea șarpelui ( <i>Fc 3, 1</i> ) .....	63
<b>3. Căderea omenirii .....</b>	<b>65</b>
(1) Un preambul al păcatului: cele trei greșeli ale Evei ( <i>Fc 3, 2-3</i> ) .....	65
a. Intrarea în dialog cu șarpele ( <i>Fc 3, 2</i> ) .....	65
b. Crearea propriului ei univers ( <i>Fc 3, 3a</i> ) .....	66
c. Apărându-L pe Dumnezeu ( <i>Fc 3, 3b</i> ) .....	66
(2) Păcatul strămoșesc ( <i>Fc 2-3</i> ) .....	67
<b>III. SOARTA OMENIMII DEZVĂLUITĂ (<i>FC 3, 15</i>) ..</b>	<b>68</b>
<b>1. Hărțuire între șarpe și omenire .....</b>	<b>69</b>
<b>2. Sămânța femeii: o altă șansă .....</b>	<b>71</b>
<b>PARTEA B</b>	
<b>MESIA CARE SE ÎNALȚĂ</b>	
<b>I. PREEXISTENȚA LUI MESIA .....</b>	<b>78</b>
<b>1. În sânul dumnezeirii .....</b>	<b>78</b>
(1) Vărsat ca o libație ( <i>Pild 8, 23; Ps 2, 6 [LXX și pre-TM]</i> ) .....	78
(2) Dobândită de Dumnezeu ( <i>Pild 8, 22 [TM]</i> ) .....	81

(3) Zămislită în durerile facerii ( <i>Pild</i> 8, 24) .....	83
(4) O sursă de desfătare pentru Dumnezeu ( <i>Pild</i> 8, 30b // <i>Mt</i> 3, 17) .....	84
(5) Partenerii de dialog ai lui Dumnezeu ( <i>Fc</i> 1, 26-27; <i>Is</i> 9, 5; <i>Zah</i> 13, 7; <i>Ps</i> 110, 1; <i>Pild</i> 8, 30a) .....	86
a. Mesia: „sfetnic minunat” sau „înger de mare sfat” .....	87
b. Omul: asociatul lui Dumnezeu .....	89
c. Melchisedec: co-regent cu Dumnezeu .....	90
d. Înțelepciunea: confidentul lui Dumnezeu .....	92
(6) „Fiul omului” sau „fiul slăbiciunii” ( <i>Dn</i> 7, 13-14 // <i>In</i> 3, 13; 5, 27; 6, 27.53.62; <i>Mt</i> 24, 30; 26, 64; 25, 31; <i>FA</i> 7, 56; <i>Ap</i> 1, 13; 14, 14) .....	92
<b>2. Propensiunile lui Dumnezeu spre întrupare</b> .....	98
(1) „Îngerul DOMNULUI” ( <i>Fc</i> 32, 25.27; <i>Os</i> 12, 4/3-5/4; <i>Is</i> 3, 2-4; <i>Ios</i> 5, 13-15; <i>Jd</i> 2, 1-5; 13, 17-20) .....	99
Alte apariții ale „îngerului DOMNULUI” .....	108
(2) <i>Yahweh</i> , un nume pentru toate timpurile ( <i>Iș</i> 3, 13-15) .....	110
(3) Doi DOMNI? ( <i>Fc</i> 18, 33; 19, 1.24; cf. <i>Iș</i> 34, 5-6; <i>Ps</i> 22, 1) .....	115
(4) Umblând înainte și înapoi ( <i>Fc</i> 5, 21-24; 6, 9; 24, 40) .....	119
(5) Sălășuitoarea slavă ( <i>Iș</i> 33, 18-23; <i>Nm</i> 12, 8a; <i>Is</i> 6, 1-3 // <i>In</i> 1, 14) .....	123
(6) Vibranta tăcere: de la tunete la o șoaptă domoală ( <i>I Rg</i> 19, 11-12; cf. <i>Iș</i> 19, 16.18-19) .....	128
(7) Întâmplarea cuvântului lui Dumnezeu ( <i>Os</i> 1, 1; <i>et passim</i> în cărțile profetice) .....	130
(8) Melchisedec ( <i>Fc</i> 14, 17-24; <i>Ps</i> 110, 4 // <i>Evr</i> 7, 1-3) .....	132
<b>II. NAȘTEREA LUI MESIA</b> .....	138
<b>1. Mama lui Mesia</b> .....	139
(1) Femeia ( <i>Fc</i> 3, 15) .....	139



(2) Consoartă împărătească ( <i>Ps</i> 45, 8-10) .....	143
(3) Cea tăinuită ( <i>Is</i> 7, 14 // <i>Mt</i> 1, 18.22-23; <i>Lc</i> 1, 26-27.30-31) .....	145
<b>2. Zămisirea și nașterea din Fecioară</b>	
( <i>Is</i> 7, 14 [LXX]; <i>Iz</i> 44, 1-3; <i>Ir</i> 31, 22; <i>Iș</i> 3, 2; <i>Is</i> 49, 1.5 // <i>Lc</i> 1, 34-35) .....	151
<b>3. Timpul nașterii</b>	
( <i>Fc</i> 49, 10; <i>Nm</i> 24, 17; <i>Dn</i> 9, 24-27; <i>Mal</i> 3, 1; <i>Ag</i> 2, 6-9; <i>Ps</i> 118, 25-27) .....	162
<b>4. Locul nașterii și alte locuri din itinerarul lui Hristos</b>	
(Betleem: <i>Mih</i> 5, 1/2; Nazaret: <i>Is</i> 11, 1; Galileea: <i>Is</i> 8, 23 - 9, 1; Egipt: <i>Os</i> 11, 1) .....	178
<b>5. Înainte-Mergătorul nașterii lui Mesia</b>	
( <i>Is</i> 40, 3; <i>Mal</i> 3, 1) .....	186
<b>6. Genealogia lui Mesia</b>	
(Fiul Omului: <i>Dn</i> 7, 13-14; Fiul lui Sem: <i>Fc</i> 9, 25-27; al lui Avraam: <i>Fc</i> 12, 1-3; al lui Isaac: <i>Fc</i> 26, 4-5; al lui Iuda: <i>Fc</i> 49, 10; al lui Iesei: <i>Is</i> 11, 1; al lui David: 2 <i>Rg</i> 7, 16) .....	188
<b>III. SUFERINȚA, MOARTEA ȘI ÎNVIEREA LUI MESIA</b> .....	202
<b>1. Trădarea</b> .....	204
(1) Profilul trădătorului ( <i>Ps</i> 41, 10/9; 55, 13/12-15/14) .	205
a. Confrate .....	206
b. De încredere .....	207
c. Părtaș la masă .....	208
d. Defăimător .....	209
e. Egal .....	209
f. Compatriot .....	210
g. Confident .....	212

h. Participant la o adunare de taină .....	212
(2) Vândut pentru treizeci de arginți ( <i>Zah</i> 1, 12-13 // <i>Mt</i> 26, 15-16; 27, 3-10) .....	213
<b>2. Patimile</b> .....	218
(1) Părăsit de ucenici ( <i>Zah</i> 13, 7 // <i>Mc</i> 14, 27) .....	218
(2) Acuzat de martori fanatici ( <i>Ps</i> 35, 11-12; 109, 2; 38, 13/12-15/14; 39, 2; <i>Is</i> 53, 7 // <i>Mt</i> 26, 59-60; 27, 12.14; <i>I Pt</i> 2, 23) .....	221
(3) Lovit cu un toiag peste obraz ( <i>Mih</i> 4, 14/5, 1; <i>Is</i> 50, 6a // <i>Mt</i> 26, 67-68; 27, 30) .....	223
(4) Scurpat ( <i>Is</i> 50, 6b // <i>Mt</i> 26, 67a; 27, 30a) .....	225
(5) Străpuns în mâini și picioare ( <i>Ps</i> 22, 17/16 // <i>In</i> 20, 25) .....	226
(6) Răstignit cu cei răzvrățiți ( <i>Is</i> 53, 9.12 // <i>Mc</i> 15, 27.28; <i>Lc</i> 22, 37; 23, 39-43) .....	229
(7) S-a rugat pentru prigonitorii Săi ( <i>Ps</i> 109, 4-5; <i>Is</i> 53, 12 // <i>Lc</i> 23, 34; cf. <i>FA</i> 7, 59) .....	230
(8) A devenit ținta batjocurii ( <i>Ps</i> 109, 25; 22, 7/6.8/7.13/12; <i>Is</i> 52, 14; 53, 2-3 // <i>Mt</i> 27, 39; <i>Lc</i> 23, 35) .....	231
(9) Veșmintele Sale au fost jucate la zaruri ( <i>Ps</i> 22, 19/18 // <i>In</i> 19, 23-24) .....	233
(10) Părăsit de Dumnezeu ( <i>Ps</i> 22, 1/2; <i>Is</i> 49, 14; 54, 7-8 // <i>Mt</i> 27, 46; <i>Mc</i> 15, 34-35) .....	234
(11) A fost chinuit de sete ( <i>Ps</i> 22, 16/15; 69, 3.21 // <i>In</i> 19, 28; <i>Mt</i> 27, 34.48) .....	238
(12) Și-a încredințat duhul lui Dumnezeu ( <i>Ps</i> 22, 21/20; 31, 5 // <i>Mt</i> 27, 43; <i>Lc</i> 23, 46; <i>FA</i> 7, 59) .....	239
(13) Prietenii Lui stăteau departe ( <i>Ps</i> 38, 11; 88, 8; <i>Is</i> 63, 3 // <i>Lc</i> 23, 49) .....	243
(14) Nu au zdrobit oasele Lui ( <i>Ps</i> 22, 18/17; 34, 19-20; <i>Iș</i> 12, 46; <i>Nm</i> 9, 12 // <i>In</i> 19, 36) .....	244
(15) A fost străpuns între mâinile Sale ( <i>Zah</i> 12, 10; 13, 1.6 // <i>In</i> 20, 25-27; cf. 19, 34; <i>Ap</i> 1, 7) .....	246
(16) Întuneric peste tot pământul ( <i>Am</i> 8, 9; <i>Ps</i> 22, 2/1 // <i>Mt</i> 27, 45) .....	248

<b>3. Moartea</b> .....	249
(1) A murit de bunăvoie, în locul altora ( <i>Is 53, 5.6.11.12; 50, 6; Dn 9, 26 // In 10, 11.18; Mt 20, 28; 1 Cor 15, 3; Gal 2, 20; Evr 1, 3; 1 Pt 2, 24; Ap 1, 5</i> ) .	249
(2) A fost înmormântat cu cei bogați ( <i>Is 53, 9 // Mt 27, 57-61</i> ) .....	254
<b>4. Învierea</b> .....	254
Învierea cea de a treia zi și „semnul lui Iona” ( <i>Os 6, 1-3; Iona 1, 17 // Mt 12, 39-40; 1 Pt 3, 18-20</i> ) ....	254
<b>Bibliografie</b> .....	263
(1) <i>Is 53, 5.6.11.12; 50, 6; Dn 9, 26 // In 10, 11.18; Mt 20, 28; 1 Cor 15, 3; Gal 2, 20; Evr 1, 3; 1 Pt 2, 24; Ap 1, 5</i> .	249
(2) <i>Is 53, 9 // Mt 27, 57-61</i> .....	254
(3) <i>Os 6, 1-3; Iona 1, 17 // Mt 12, 39-40; 1 Pt 3, 18-20</i> ....	254
(4) <i>Is 53, 5.6.11.12; 50, 6; Dn 9, 26 // In 10, 11.18; Mt 20, 28; 1 Cor 15, 3; Gal 2, 20; Evr 1, 3; 1 Pt 2, 24; Ap 1, 5</i> .	249
(5) <i>Is 53, 9 // Mt 27, 57-61</i> .....	254
(6) <i>Os 6, 1-3; Iona 1, 17 // Mt 12, 39-40; 1 Pt 3, 18-20</i> ....	254
(7) <i>Is 53, 5.6.11.12; 50, 6; Dn 9, 26 // In 10, 11.18; Mt 20, 28; 1 Cor 15, 3; Gal 2, 20; Evr 1, 3; 1 Pt 2, 24; Ap 1, 5</i> .	249
(8) <i>Is 53, 9 // Mt 27, 57-61</i> .....	254
(9) <i>Os 6, 1-3; Iona 1, 17 // Mt 12, 39-40; 1 Pt 3, 18-20</i> ....	254
(10) <i>Is 53, 5.6.11.12; 50, 6; Dn 9, 26 // In 10, 11.18; Mt 20, 28; 1 Cor 15, 3; Gal 2, 20; Evr 1, 3; 1 Pt 2, 24; Ap 1, 5</i> .	249
(11) <i>Is 53, 9 // Mt 27, 57-61</i> .....	254
(12) <i>Os 6, 1-3; Iona 1, 17 // Mt 12, 39-40; 1 Pt 3, 18-20</i> ....	254
(13) <i>Is 53, 5.6.11.12; 50, 6; Dn 9, 26 // In 10, 11.18; Mt 20, 28; 1 Cor 15, 3; Gal 2, 20; Evr 1, 3; 1 Pt 2, 24; Ap 1, 5</i> .	249
(14) <i>Is 53, 9 // Mt 27, 57-61</i> .....	254
(15) <i>Os 6, 1-3; Iona 1, 17 // Mt 12, 39-40; 1 Pt 3, 18-20</i> ....	254
(16) <i>Is 53, 5.6.11.12; 50, 6; Dn 9, 26 // In 10, 11.18; Mt 20, 28; 1 Cor 15, 3; Gal 2, 20; Evr 1, 3; 1 Pt 2, 24; Ap 1, 5</i> .	249
(17) <i>Is 53, 9 // Mt 27, 57-61</i> .....	254
(18) <i>Os 6, 1-3; Iona 1, 17 // Mt 12, 39-40; 1 Pt 3, 18-20</i> ....	254
(19) <i>Is 53, 5.6.11.12; 50, 6; Dn 9, 26 // In 10, 11.18; Mt 20, 28; 1 Cor 15, 3; Gal 2, 20; Evr 1, 3; 1 Pt 2, 24; Ap 1, 5</i> .	249
(20) <i>Is 53, 9 // Mt 27, 57-61</i> .....	254
(21) <i>Os 6, 1-3; Iona 1, 17 // Mt 12, 39-40; 1 Pt 3, 18-20</i> ....	254
(22) <i>Is 53, 5.6.11.12; 50, 6; Dn 9, 26 // In 10, 11.18; Mt 20, 28; 1 Cor 15, 3; Gal 2, 20; Evr 1, 3; 1 Pt 2, 24; Ap 1, 5</i> .	249
(23) <i>Is 53, 9 // Mt 27, 57-61</i> .....	254
(24) <i>Os 6, 1-3; Iona 1, 17 // Mt 12, 39-40; 1 Pt 3, 18-20</i> ....	254
(25) <i>Is 53, 5.6.11.12; 50, 6; Dn 9, 26 // In 10, 11.18; Mt 20, 28; 1 Cor 15, 3; Gal 2, 20; Evr 1, 3; 1 Pt 2, 24; Ap 1, 5</i> .	249
(26) <i>Is 53, 9 // Mt 27, 57-61</i> .....	254
(27) <i>Os 6, 1-3; Iona 1, 17 // Mt 12, 39-40; 1 Pt 3, 18-20</i> ....	254
(28) <i>Is 53, 5.6.11.12; 50, 6; Dn 9, 26 // In 10, 11.18; Mt 20, 28; 1 Cor 15, 3; Gal 2, 20; Evr 1, 3; 1 Pt 2, 24; Ap 1, 5</i> .	249
(29) <i>Is 53, 9 // Mt 27, 57-61</i> .....	254
(30) <i>Os 6, 1-3; Iona 1, 17 // Mt 12, 39-40; 1 Pt 3, 18-20</i> ....	254



## Partea A

### Mesia cel căzut

Socotim că, pentru a înțelege mesianismul Vechiului Testament – sau nădejdea în venirea lui Mesia – trebuie să facem mai întâi câteva observații cu privire la conceptul de *omenime*,\* așa cum reiese din primele pagini ale Scripturii. În mentalitatea ebraică, termenul „Mesia” (ebr. *māšīaḥ*) îl desemna pe „unsul lui Dumnezeu”. O evaluare atentă și critică a textelor ebraice dezvăluie faptul că acest „uns” era „alesul lui Dumnezeu”, menit să-L reprezinte pe pământ.

---

\* Conceptul de „omenime” poate fi înțeles pornind de la un evocator precedent literar: „Pe când nu era moarte, nimic nemuritor, / Nici sămbulul luminii de viață dătător, / Nu era azi, nici mâine, nici ieri, nici totdeauna, / Căci unul erau toate și totul era una; / Pe când pământul, cerul, văzduhul, lumea toată / Erau din rândul celor ce n-au fost niciodată, / Pe-atunci erai Tu singur, încât mă-ntreb în sine-mi / Au cine-i zeul cărui plecăm a noastre inemi? // El singur zeu stătut-au nainte de-a fi zeei / Și din noian de ape puteri au dat scânteii, / El zeilor dă suflet și lumii fericire, / El este-al *omenimei* [subl.n.] isvor de mântuire / Sus inimile voastre! Cântare aduceți-i, / El este moartea morții și învierea vieții!” (Mihai EMINESCU, *Rugăciunea unui dac*). Într-o Epistolă din 1870, M. Eminescu Îl vede pe Hristos drept „reprezentantele libertății, martirul *omenimei* lănuite” (Mihai EMINESCU, *Opere*, vol. XVI: *Correspondență*, Ed. Academiei, București, 1989, p. 32). S-a considerat potrivită adoptarea acestui termen rar, dar plin de muzicalitate și de semnificații, pentru a reda un concept ebraic care nu poate fi transpus într-o manieră satisfăcătoare în limba română prin utilizarea unuia dintre cuvintele consacrate. Prin urmare, înțelegem prin „omenime” acel ipostas al naturii umane, care cuprindea în sine, ca potențial, ambele genuri umane (masculin și feminin), ca și întreaga omenire ca totalitate de indivizi umani. Această *omenime* este creată ca un partener de dialog cu Dumnezeu, reflectând chipul Său prin calitatea sa de a fi unitate în diversitate. Menționăm că oricare alt termen – „om”, „omenire”, „umanitate”, „fire umană” – ar fi limitat bogăția de semnificații a termenului ebraic *‘ādām*, prin multiplele înțelesuri dobândite în limbajul comun [*n.red.*].



Într-o primă instanță, acest „ales” era *omenimea* însăși. Această idee este dezvăluită de referatul creației din cartea *Facerii*, prin folosirea termenului ebraic *’ādām*, care desemnează „omenimea” ca o totalitate, ca un întreg, nu o persoană anume sau un anumit gen. Acest *’ādām* inițial era, deci, un colectiv uman unic, un agregat nediferențiat al indivizilor masculini și feminini creați de către Dumnezeu. Acest *colectiv* este cel care a primit însărcinarea de a se îngriji de restul făpturilor lui Dumnezeu.

Este foarte important de subliniat aici faptul că referatul creației folosește termenul „omenime” în sensul său cel mai larg, dincolo de categorii precum „bărbat” sau „bărbătesc”, „femeie” sau „femeiesc”. Vom vedea cum, conform *Facerii*, Dumnezeu a creat la început omenimea ca o colectivitate de indivizi și cum, la un anumit moment, s-a produs separarea sau împărțirea omenimii în particularitățile bărbatului și ale femeii. Așadar, pe baza acestei idei, există trei elemente esențiale pentru înțelegerea mesianismului: Dumnezeu – Creatorul; „cel uns” – reprezentantul lui Dumnezeu; și încoronarea creației lui Dumnezeu – „omenimea”. Această secțiune a lucrării noastre se va concentra pe ideea *omenimii* ca *prim reprezentant al lui Dumnezeu* pe pământ.

În concepția noastră, primul Mesia, primul uns, era tocmai acest colectiv uman original. Omenimea, făcută după chipul lui Dumnezeu, a fost creată pentru a reprezenta stăpânirea Lui pe pământ, așa cum putem vedea din textul *Facerea* 1, 28: „Iar Dumnezeu i-a binecuvântat, zicând: «Creșteți și vă înmulțiți și umpleți pământul și-l supuneți»” (*BOR*). De vreme ce termenul *māšīaḥ*, „Mesia”, înseamnă „cel uns”, adică *cel ales* sau *cel numit*, se poate conchide că omenimii, așa cum a fost ea făcută inițial, i-a fost încredințată de către Dumnezeu misiunea de a-L reprezenta în noua Sa creație. Prima carte a Sfintei Scripturi transmite aceeași idee când afirmă că „omenimea” – nu genurile individuale – a fost creată după chipul lui Dumnezeu (*Fc* 1, 26-27). Astfel, Adam, colectivul uman original, poate fi considerat primul Mesia. Așa cum știm din spusele *Facerii* 3 și așa cum sugerează titlul acestei secțiuni, omenimea devine în cele din urmă *Mesia cel căzut*. Această cădere declanșează necesitatea unui *Mesia care se înalță*, care să ispășească greșelile omenirii și o așeze din nou în relație cu Dumnezeu. La o primă vedere, această distincție

poate părea ciudată, dar este esențială pentru a înțelege relația dintre Mesia cel căzut și Mesia cel înălțat. Această relație și figura lui Mesia care se înalță sunt elementele fundamentale ale Bibliei ebraice văzute prin prisma creștină. Mesia care se înalță este acea figură misterioasă profețită în Biblia ebraică (Vechiul Testament) și interpretată de către Biserica primară ca Iisus cel din Evanghelii. Această temă va fi explorată pe larg, mai târziu, în lucrarea pe față. Deocamdată ne îndreptăm către cercetarea omenimii ca Mesia cel căzut.

După ce Dumnezeu a re-plăsmuit omenimea, împărțind-o sau dându-i o nouă formă în relația dinamică bărbat-femeie (*Fc 2, 18-23*), și după actul de neascultare al primelor două persoane umane, s-a simțit treptat nevoia unui Mesia care se înalță. Se simțea necesitatea unui Reprezentant al lui Dumnezeu, a unei Reflexii ideale a Acestuia, a Cuiva capabil să-l readucă pe primul *'ādām* la frumusețea sa inițială, ca imagine a lui Dumnezeu pe pământ, și să refacă relația corectă dintre Dumnezeu și creația Sa. Există, în acest sens, un tezaur de texte mesianice în Biblia ebraică, care trebuie citite ca alegorii sau semnale care ne călăuzesc la o interpretare mai deplină a alegerii și voinței lui Dumnezeu, exprimată prin Lege, Profeți și Înțelepciune și înfăptuită în persoana lui Iisus Hristos. Orice tentativă de a discuta mesianismul biblic trebuie, prin urmare, să înceapă cu o discuție aprofundată cu privire la omenimea primară. Mai exact, trebuie să cercetăm modul în care Dumnezeu a creat omenimea și a desemnat-o ca reprezentantul Său ales.

Dumnezeu a gândit și a creat la început omenimea în conformitate cu propriul Său model ontologic: *unitate în diversitate*. Această ontologie constituie fundamentul dumnezeirii trinitare, așa cum a fost revelată creștinilor. Apoi, Dumnezeu a împărțit omenimea potrivit rolurilor ei complementare în familie, creând astfel perechea dinamică bărbat-femeie. Scopul lui Dumnezeu în legătură cu omenimea primară era ca aceasta să-și recapete ulterior ființa și să reflecte și mai deplin propria Lui realitate ontologică, prin căsătorie. Contextul primelor capitole ale *Facerii* este dominat de următoarea ordine: *unitate*, reprezentată de omenimea primară; *non-unitate* dialogică, reprezentată de relația prosopică\* între bărbat și femeie; *unitate conjugală*,

\* Cf. gr. πρόσωπον [*prósōpon*], „față, persoană” [*n.red.*].



zugrăvită de unirea dintre soț și soție (*Fc 2, 24*); și *dezbinare*, care se naște din neascultare și alungarea din Rai.

De-a lungul acestei cărți, vom examina juxtapunerea dintre trăsăturile lui Mesia cel căzut cu profilul lui Mesia care se înalță, așa cum sunt dezvăluite în Biblia ebraică. Această viziune scripturistică și profetică va fi suplimentată prin interpretările teologice și istorice care se găsesc în Noul Testament și în scrierile Bisericii primare. Interpretarea creștină timpurie a înțeles realitatea lui Iisus Hristos ca Cel uns, trimis să refacă unitatea dezbinată a omenimii și relația ei întreruptă cu Creatorul. Această înțelegere a realității ne-a fost transmisă prin Tradiția Bisericii. Pe de altă parte, referințele la tradiția ebraică făcute în această carte sunt menite să arate că între Sinagoga iudaică și Biserica primară a existat o evidentă *suprapunere*, într-o anumită măsură, în ceea ce privea selecția textelor biblice cu caracter mesianic.

În acest context, merită semnalat cum prezintă apostolul Ioan prima minune a lui Iisus în contextul nunții din Cana Galileii (*In 2*). Minunea transformării apei în vin poate fi citită ca o aluzie profetică la misiunea lui Iisus de a *restaura* omenimea primară. Ioan leagă în mod implicit revelarea lui Hristos ca Mesia cu venerabila instituție a Căsătoriei. Acest detaliu este menit să sublinieze rolul lui Hristos de Mediator în restaurarea relației dintre omenime și Dumnezeu (prin unitatea conjugală); de asemenea, ilustrează modul în care unitatea originară a omenimii poate fi redobândită și păstrată. Prin urmare, minunea înfăptuită la Cana are atât o dimensiune verticală (între Dumnezeu și omenime), cât și una orizontală (între membrii omenimii). Hristos este Cel care mijlocește aceste relații, Agentul prin care are loc întregul proces de vindecare-restaurare.

Încercând să aprofundăm și mai mult evenimentul și textul biblic, putem vedea că există o diferență calitativă între apă și vin, întocmai cum există o diferență calitativă între omenimea primară și cea restaurată. Omenimea restaurată este mai mult decât o simplă copie a omenimii primare. Este o făptură mai bună, mai blândă și mai îndumnezeită. Unitatea în diversitate de la început, așa cum a fost dorită, gândită și realizată de către Dumnezeu în a șasea zi a creației, este restaurată de către Hristos, astfel încât să poată fi păstrată pe vecie întru El. După cum sintetizează și Sfântul Pavel această



idee în *Coloseni* 3, 11, în Hristos nu există împărțire sau dezbinare, ci pur și simplu egalitate și armonie a părților. De asemenea, Pavel mărturisește că primul Adam era o manifestare fizică („firesc”), pe când Adam cel dătător de viață, una duhovnicească (*I Cor* 15, 46). Prin propriul „Botez” și alte fapte mântuitoare, Hristos, Mesia cel înălțat și făptura spirituală dătătoare de viață, este și *éschatos Adám*, „Adam cel de pe urmă” (*I Cor* 15, 45), și astfel El cuprinde întreaga omenime în trupul Său mistic. În acest mod, omenimea primară este recreată și refăcută. Această idee se regăsește și în Iudaism, în interpretarea pe care o oferă un *midraš* cu privire la Mesia ca Cel care cuprinde în Sine toate ființele umane: „Regele Mesia nu va veni până când nu vor fi create toate sufletele pe care [Dumnezeu] le-a contemplat în timpul creației” (*Berešit Rabba*, XXIV, 4). Cu alte cuvinte, numai de dragul sufletelor pe care le-a creat Îl va trimite Dumnezeu pe Regele Mesia.

## I. TREI TREPTE ÎN PLĂSMUIREA OMENIMII

Primele două capitole ale cărții *Facerii* prezintă crearea omenimii ca un act săvârșit în trei etape. Textul păstrează tăcerea cu privire la timpul scurs între aceste trepte sau etape, ori dacă a existat de fapt un interval de timp între ele. Se observă, apoi, cum pentru fiecare parte sau verigă a creației a existat doar un singur act al lui Dumnezeu. De exemplu, Creatorul spune în prima zi: „«Să fie lumină!»; și a fost lumină” (*Fc* 1, 3); iar a doua zi, același Creator rostește puternicul cuvânt: „«Să fie tărie...!»”. Și a fost așa” (*Fc* 1, 6). Un singur cuvânt sau o treaptă declanșează creația, servind în același timp ca o verigă între diferitele acte. Contrar acestui model, în cazul omenimii, Dumnezeu folosește o cale diferită, o inițiativă creatoare constând din trei etape. Acest ultim model arată preocuparea enormă pe care a avut-o Dumnezeu atunci când a gândit și a pus în aplicare planul Său cu privire la omenime, prin plănuirea și crearea omenimii, precum și prin rolul specific pe care i l-a atribuit în ansamblul creației Sale.

## 1. Prima treaptă: omenimea ca reflectare sau chip al lui Dumnezeu celui în Treime

Ceea ce deosebește omenimea de restul viețuitoarelor este faptul că omenimea a fost creată *după chipul lui Dumnezeu*. De-a lungul timpului, conceptul biblic de „chip al lui Dumnezeu” a avut parte de numeroase interpretări, dintre care unele nu au nicio legătură cu textul sfânt, iar altele îl ignoră cu totul, pentru ca să corespundă unei anumite construcții dogmatice, sistematice sau filosofice. Interpretarea cea mai populară rămâne aceea care echivalează chipul lui Dumnezeu cu sufletul sau rațiunea umană. Totuși, una dintre consecințele practice nefericite ale unei asemenea interpretări este dihotomia maniheistă care derivă din acest mod de gândire și care tinde să inducă o stare de conflict între suflet și trup. Or, această interpretare este străină atât literei, cât și spiritului antropologiei biblice, care subliniază unitatea indisolubilă dintre suflet și trup. În plus, așa cum vom vedea din *Facerea 2, 7*, omenimea, plăsmuită din „țărână” – nu din „pământ”! –, devine suflare vie numai prin transmiterea răsufălării de viață a lui Dumnezeu în nările acesteia. Am putea adăuga că, echivalând chipul lui Dumnezeu doar cu „sufletul”, susținătorii acestei interpretări de tip platonice nu iau în considerare pasaje precum *Facere 1, 20-24.30*, care spun limpede că și animalele, păsările și târâtoarele au „suflete” în ele. Astfel, potrivit limbajului biblic, nu sufletul trebuie considerat trăsătura distinctivă a ființei umane. Sufletul este mai degrabă principiul vieții, care pune toate făpturile vii în mișcare (ceea ce le deosebește de plante, cărora le lipsește mobilitatea și care, astfel, nu au suflet). Ceea ce îi deosebește pe oameni de animale în privința sufletului este modul în care acesta le este dat fiecăruia. Vom discuta aceste aspecte în continuare.

Dacă chipul lui Dumnezeu nu poate fi și nu trebuie să fie limitat la suflet, atunci la ce altceva se poate referi acest concept? O interpretare bazată pe o lectură contextuală atentă a textelor *Facerii* privind crearea omenimii indică faptul că acest concept trebuie înțeles asemenea unei *cruci*, cu dimensiuni atât verticale, cât și orizontale. Chipul lui Dumnezeu este, pe de o parte, unitate în diversitate, ori diversitatea persoanelor și unitatea firii omenești (dimensiunea orizontală). Pe